

Ние сме на балкона на Благоевград

Явор Байкалов

Тук съм роден. 50-та година нашите се изселват като много други нагоре, за да заминат за Турция. Обаче не могат да заминат. Там завърших Педагогическия – последен випуск на 5-годишното в Шумен. После си дойдох тук. Там бях 12 години.

Тук училище има от 1912 г. – с настъпването на свободата над България веднага се отваря училище тук. Разбира се – към джамията (както към църквите).

Джамията е напълно разрушена. Стоят си гредите паднали и хората не ги пипат. При комунизма постепенно рухна и...

Поминъкът е бил скотовъдство, нищо друго. 1959-1960 г. хората решават да си построят училище – “Кирил и Методий”. После учехме на смени – 4 класа на 2 смени. Те са две стаи, отпред по-малка. Едната я ползвахме като пионерска стая – там се събират 15 деца.

В (старата) махалата при училището живее само едно семейство, но има пробит път.

1959-60 г. Градският комитет на партията решава селото да го свалят долу в полето. Хората се съпротивляват, не искат. И сега имаше един мъж тука ни обвиняваше – защо не слезнахте – далеч ви, оставяте деца. И му отговорих – долноосенци не ги спира нищо по тия камънаци, нашето си е хубаво. В началото на 1965 г. излезе троайката първенците на града – Широкански, Сандев и Юруков. И разрешиха да се строи - с думите “Партията както се грижи долу за други хора, така се грижи и за горе” – това им беа думите. И така излезе. И почнаха да помагат с материали и тогава селото се прехвърли оттатък. Оттогава се парцелира и другият район.

Първата смяна на имената е 1964 г., но беше за 15 дни само и тоя, Асен Деспотов, веднага върна паспортите. На 6 май 1972 г. за един ден ни смениха имената. Само аз се съпротивлявах. 1971 г. ни викнаха в Гоце Делчев на съвещание всички учители българи-мохамедани, кметове и да си сменим имената. Тук народът е фанатизиран по това време, къде? И на 15-и идвам тука – синът 2 клас, дъщерята е 1 клас. Вика ме директорът – “Сменяш ли си името, Яворе?” “Не!” – “Ето ти заповедта за уволнение”. Заповед за уволнение по некадърност. От 83

учители-помаци от региона само 2 остават на работа.

Никой сега не си връща името, само инаги някои си връщат. Нема смисъл – ние сега живеем до самия град, ние не сме в Чеча. Аз 1 седмица като живея тук искам да слеза един ден до града, просто да навлеза в ритъма с хората, иначе тука животът е еднообразен.

Имаше библиотека, сега няма.

На Байрам бабата само няма да дипло. Ще го отбележим само с това, че малко отидох и ще се почерпят със сладко.

Тук се ожених, вземах най-хубавата мома тука. Имаше място тука за учител. И 1971 г. на 15 септември ме уволниха. Беше началник Серафимов в окръга. Беше викал: “Докато умра винаги ще съжалявам, защото уволних 81 човека без да ги познавам, без да им знам способностите”. Толкова заповеди разписаха за некадърност.

На 16 септември си нарахме кърката и отидох в горското и така цяла година. На 6 май 1972 г. Дойдоха и смениха имената на всички и ме върнаха на работа – ни лук ял... Те искаха първоначално само на интелигенцията. И хората си свикнаха. Сега да ги караш, няма да ги върнат. Има само няколко инатливи такива.

Нашите хора са с едно поколение по-назад от християните. Просто фанатизма ги е Ние смъкнахме първите деца да учат много по-късно в Струмско. Медицинската сестра тука, като завърши, 1 година стоя в къщи, едвам я измъкнахме от баща ѝ да учи. После другата година измъкнахме едно момче за фелдшер. После едно момче завърши за детски учител. И после поизучиха хората, има и учители, вече има и вишисти. Има и две местни учителки в детската градина. Така че народът, макар и бавничко навлиза. Сега пък излизат по други държави.

Джамията постепенно си рухна с течение на годините. 1964 г. почина ходжата (Хюсаин) от притеснение. Като се върнахме отдолу, защото и него го викаха – той беше такъв сприхав, притеснителен и не след дълго време това му даде отражение и почина...Хюсаин. После децата му сложиха ново име, макар като умрел. Така беше – баща ти и да е починал ти като сложиш три имена, ти сменяш и на умрелите, защото то не може така, па така, като при циганите – Иван, па таков, па таков. Той е учил по Турция някъде, защото 1912 г. една част от населението тръгва надолу по Турция. После след 7-8 години пак се връща. И там през тоя период са понаучили.

Съпругата на Явор Байкалов показва окачените на стената семейни снимки

Най-много контакти има с Горно Осеново. Има роднини. То е към 1500-1600 жители. Има връзка тук-там с Брезница – оженили се там, от тях тука. И християни вече има. Това не прави впечатление вече, че еди коя си се оженила за Иван от Струмско.

Градският комитет, начело с Милко Балев построиха детската градина. И като понамалиха децата и останаха 2 групи само на горния етаж – долният беше празен.

- *А вие как решихте да станете учител?*

- Имах си голямо желание от малък. Оставих козата на татко и с цървулите, и оттам – за Шумен – 30 км. пеша. 5 години – последния випуск. И после дойдох. Бях и в казармата, после 1 година стоях горе учител.

Тютюнът при комунизма си стана основен поминък. Сега не можеш да се издържаш от тютюн.